

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн

Затверджено

На засіданні кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1_ від _31.08_2022 р.)

Завідувач кафедри доц. Баран З. А.

Силабус з навчальної дисципліни

«ГЕНОЦИД ТА ПОЛІТИКА ВИНИЩЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

У ХХ СТ.»,

що викладається як вибіркова дисципліна в рамках циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Львів 2022

Назва дисципліни	Геноцид та політика винищення цивільного населення у ХХ ст.
Адреса викладання дисципліни	вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	вибіркова дисципліна з циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки
Викладачі дисципліни	Козицький Андрій Михайлович, кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн
Контактна інформація викладачів	kozyskyj@yahoo.com
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації по курсу відбуваються щотижня в день проведення лекційних занять за попередньою домовленістю. Письмові консультації відбуваються шляхом електронного листування.
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Дисципліна “ Геноцид та політика винищення цивільного населення у ХХ ст.” є вибірковою дисципліною з циклу загальної (гуманітарної та соціально-економічної) підготовки, яка викладається в III семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	У рамках курсу висвітлюються: методики вивчення історії геноциду як суспільно-політичного явища, історія геноциду вірмен в Османській імперії, Голодомору-геноциду 1932–1933 рр. в Україні, Голокосту європейських євреїв, влаштованих нацистським режимом Третього Райху та його союзниками переслідувань та масової екстермінації циган, примусових переселень малих народів СРСР у роки Другої світової війни, соціальних експериментів та геноциду в Камбоджі 1975–1978 рр., геноциду 1994 р. в Руанді.
Мета та цілі дисципліни	Метою курсу є ознайомлення студентів з історією політики геноциду в ХХ ст., а також формування у них системного підходу до навчального процесу, вміння самостійно аналізувати та оцінювати історичні факти та реалії. Завдання: 1) сприяти утвердженню гуманістичної спрямованості української вищої школи; 2) формувати світоглядну орієнтацію студентів на загальнолюдські моральні цінності; 3) з’ясувати рівень відображення проблематики навчального курсу у масовій культурі, зокрема кінематографі; 4) забезпечити реалізацію в навчальному процесі принципів історизму, об’єктивності та пріоритету національних інтересів в оцінці явищ та подій минулого. Навчальна дисципліна формує такі програмні компетентності: <i>А). Загальні компетентності:</i> - знаходити, опрацьовувати, критично аналізувати, систематизувати та верифікувати інформацію з різних джерел; - уміти застосовувати набуті знання на практиці й повноцінно використовувати власні інтелектуальні ресурси для реалізації поставлених завдань; - демонструвати навички міжособистісної взаємодії, вміти працювати в колективі й ефективно співпрацювати з учасниками навчального процесу;

	<p>- діяти із громадянською відповідальністю та почуттям поваги до оточуючих.</p> <p><i>Б). Фахові компетентності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - знати предметну область майбутньої професії, вміти аналізувати історичні явища, встановлювати і розуміти причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і явищ, пояснювати політичні (геополітичні), соціокультурні, економічні процеси; - виявляти здатність до міждисциплінарної взаємодії й уміння працювати з матеріалом суміжних освітньо-наукових сфер (філософія, політологія, філологія, культурологія, соціологія тощо) під час вирішення навчальних і наукових завдань; - демонструвати навички логічного, критичного й системного аналізу першоджерел (зокрема, розсекречених документів спецслужб), розуміння їх історичного характеру і значення; - застосовувати критичний підхід до отримуваної інформації та вміти відділяти основне від другорядного. <p><i>В). Програмні результати навчання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність володіти історичним матеріалом, понятійним апаратом і науковою термінологією; - здатність продуктивно застосувати професійний і творчий потенціал як для самореалізації особистості, так і в інтересах суспільства; розуміти проблематику ролі й місця людини в історичному процесі, політичній та соціальній організації суспільства; - здатність усвідомлювати відповідальність за результати професійної діяльності перед родиною, громадою, суспільством і державою; - здатність професійно вести дискусії на історичні й суміжні теми (наприклад, пов'язані з проблематикою міжнародних відносин); співвідносити знання про минуле з сучасними тенденціями розвитку суспільства.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p><i>Основна:</i> Козицький А. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. Львів, 2012.</p> <p><i>Допоміжна</i> Авторханов А. Народоубийство в ССРСР. Убийство чечено-ингушского народа. Москва, 1991. Арендт Х. Витоки тоталітаризму. Київ, 2001. Безансон А. Лихо століття. Про комунізм, нацизм та унікальність Голокосту / Пер. з фр. Т. Марусик. Київ, 2007. Василенко В. Голодомор 1932–1933 років в Україні як злочин геноциду: правова оцінка. Київ, 2009. Гарибжанян Г. Б. Геноцид армян и мировая общественность. Ереван, 1989. Геноцид против армян в Османской империи: сборник документов и материалов / Сост. М. Г. Нерсисян, Р. Г. Саакян. Ереван, 1982. Голод 1932–1933 рр. На Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упорядників Р. Я. Пиріг. Київ, 1990. Голодомор 1932–1933 років в Україні: злочин влади – трагедія народу. Документи і матеріали / Упорядн. В. С. Лозицький та ін. Київ, 2008. Захаров Є. Правова кваліфікація Голодомору 1932–1933 років в Україні та на Кубані як злочину проти людяності та геноциду // Критика. (Київ). 2008. Жовтень–листопад. № 10–11. (132–133). Зваан Т. Геноцид. Вступ до проблеми // Україна модерна. (Київ). 2008. Ч. 13 (2).</p>

	<p>Земсков В. Спецпоселенцы в СССР, 1930–1960. Москва, 2003.</p> <p>Иосиф Сталин – Лаврентию Берию: “Их надо депортировать...”: Некрич А. Наказанные народы. Нью-Йорк, 1978.</p> <p>Касьянов Г. Danse macabre: голод 1932–1933 років у політиці, масовій свідомості та історіографії (1980-ті – початок 2000-х). Київ, 2010</p> <p>Кноп Г. Холокост. Неизвестные страницы истории / Пер. с нем. А. Дмитришин. Харьков, 2007.</p> <p>Конквест Р. Жнива скорботи. Радянська колективізація і голодомор. Київ, 1993.</p> <p>Кульчицький С. Голод 1932–1933 рр. в Україні як геноцид: мовою документів, очима свідків. Київ, 2008.</p> <p>Лемкін Р. Совецький геноцид в Україні // Сучасність. (Київ). 2008. № 11 (569).</p> <p>Листи з Харкова. Голод в Україні та на Північному Кавказі в повідомленнях італійських дипломатів. 1932–1933 роки / Упор. А. Граціозі. Харків, 2007.</p> <p>Марочко В. Голодомор 1932–1933 рр. Київ, 2007.</p> <p>Мейс Дж. “Ваші мертві вибрали мене...”. Київ, 2008.</p> <p>Папуга Я. Західна Україна і Голодомор 1932–1933 років. Морально-політична і матеріальна допомога постраждалим. Львів, 2008.</p> <p>Поза межами розуміння. Богослови та філософи про Голокост / За ред. Дж. К. Рота, М. Беренбаума. Київ, 2001.</p> <p>Портнов А. Концепції геноциду та етнічних чисток: західні наукові дискусії та місце в них українських сюжетів // Україна модерна. (Київ). 2008. Ч. 13 (2).</p> <p>Сталинские депортации. 1928–1953 / Под. общ. ред. А. Н. Яковлева, сост. Н. Л. Поболь, П. М. Полян. Москва, 2005.</p> <p>Футей Б. А. Відповідальність за геноцид // Сучасність. (Київ). 2008. № 11 (569).</p> <p>Моргентау Г. Трагедия армянского народа. История посла Моргентау / Пер. с англ. А. Ю. Фроловой. Москва, 2010.</p> <p>Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД / Упорядники В. Борисенко, В. Даниленко, С. Кокін та ін. Київ, 2007.</p> <p>Фирбюхер Г. Армения 1915: Что скрыло кайзеровское правительство от немецких подданных. Уничтожение Турцией культурного народа / Пер. с нем. В. Миналян. Ереван, 1991.</p> <p>Bloxham D. The Great game of Genocide. Imperialism, Nationalism, and the Destruction of the Ottoman Armenians. Oxford–New York, 2005.</p> <p>Jones A. Genocide. A Comprehensive Introduction. London, 2007.</p> <p>Melson R. Revolution and Genocide: On The Origins of the Armenian Genocide and the Holocaust. Chicago, 2002.</p> <p>Prunier G. The Rwanda crisis: history of a genocide. London, 1998.</p> <p>Shaw M. What is Genocide? Cambridge, 2007.</p> <p>Студенти заохочуються до використання й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>32 години аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин семінарських занять та 58 годин самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Очікувані результати – формування в студентів комплексних уявлень про геноцид та політику масового винищення цивільного населення у ХХ ст.</p> <p>У результаті вивчення курсу студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сутність юридичного та політичного поняття геноциду

	<ul style="list-style-type: none"> • головні історичні етапи розвитку теоретичних студій у галузі вивчення геноциду • особливості та загальні риси проявів державної політики геноциду в ХХ ст. • основні наукові концепції, що стосуються соціальних наслідків геноциду у світовій історії <p>У результаті вивчення курсу студент повинен вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно здобувати додаткові знання з історії міжетнічних відносин та конфліктів ХХ ст. • критично аналізувати історичні джерела, що висвітлюють міжнаціональні відносини та питання пов'язані із історією геноциду <p>- практично застосовувати отримані знання з метою формування громадянського суспільства.</p>
Ключові слова	Геноцид, голодомор, голокост.
Формат курсу	Очний /заочний
	Проведення лекцій, семінарських занять та консультацій для кращого розуміння тем.
Теми	<p>Тема 1. Вступ до курсу</p> <p>Тема 2. Геноцид вірмен в Османській імперії</p> <p>Тема 3. Голодомор-геноцид 1932–1933 рр. в Україні</p> <p>Тема 4. Голокост європейських євреїв</p> <p>Тема 5. Геноцид циганів під час Другої світової війни</p> <p>Тема 6. Насильне переселення малих народів СРСР під час Другої світової війни</p> <p>Тема 7. Соціальні експерименти “червоних кхмерів” та геноцид у Камбоджі (1975–1978 рр.)</p> <p>Тема 8. Геноцид 1994 р. у Руанді</p>
Підсумковий контроль, форма	Недиференційований залік оформляється за результатами роботи в семестрі.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії, достатніх для сприйняття категоріального апарату та розуміння змісту джерел.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, проектно-орієнтоване навчання, дискусія. Зокрема, <ul style="list-style-type: none"> - усні (лекція, евристична бесіда, рецензія, дискусія); - наочні (медіа-презентації, фільми); - практичні (аналіз джерел, зіставлення їхнього змісту з історичними подіями).
Необхідне обладнання	Аудиторія, обладнана медіа-проектором, комп'ютер.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконання письмової роботи : 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. <p>Очікується, що роботи студентів будуть оригінальними, з дотриманням принципу академічної доброчесності. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання письмової роботи, передбаченої курсом.</p> <ul style="list-style-type: none"> • семінарські заняття: 35% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 35. <p>Семінарські заняття: <i>Тема 1: Суспільно-політичні дискусії про зміст та значення для</i></p>

	<p>людства уроків політичного екстремізму та геноциду в ХХ ст.</p> <p><i>Тема 2:</i> Проблеми визнання геноциду вірменського населення у взаємовідносинах Туреччини та країн Євросоюзу.</p> <p><i>Тема 3:</i> Голодомор у політиці пам'яті незалежної України.</p> <p><i>Тема 4:</i> Розслідування злочинів геноциду на Нюрнберзькому судовому процесі.</p> <p><i>Тема 5:</i> Геноцид циганського населення у Західній Європі.</p> <p><i>Тема 6:</i> Насильницькі депортації в СРСР.</p> <p><i>Тема 7:</i> Соціальні та демографічні наслідки політики “червоних кхмерів”.</p> <p><i>Тема 8:</i> Геноцид і проблема біженців у країнах повоєнної Африки.</p> <p>• присутність на заняттях: 15% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 15.</p> <p>Політика виставлення балів. Оцінювання студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою – від “1” до “5”. При цьому обов'язково враховуються активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт 7.</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Залік оформляється за результатами поточної успішності</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Доцент
кафедри нової та новітньої історії
зарубіжних країн, к.і.н.

/Козицький А.М./

